

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۳/۰۷/۸

نظیفه زغم

بررسی جغرافیایی منطقه چهلستون

قسمت پنجم

«بررسی جغرافیایی منطقه چهلستون» عنوان مونوگراف نظیفه زغم است که در سال ۱۳۹۵ از دیپارتمنت جغرافیه پوهنځی علوم اجتماعی پوهنتون تعلیم و تربیه کابل فارغ شده است. در این جا بخش‌های مختلف این مونوگراف به شکل مقاله‌های جداگانه با شما شریک می‌شود.

اوضاع اقتصادی

در سال‌های قبل اکثر مردم چهلستون مصروف زراعت و باغداری بودند و زراعت را به شکل سنتی، با گاو، یوغ و اسپار انجام می‌دادند. به همین گونه بعضی حرفه‌های منحصر به فردی در میان ساکنان این قریه وجود داشت. مثلاً سنگتراشی چهلستون خیلی معروف بود. سنگ‌های که در اعمار قصر چهلستون، قصر دارالامان، موزیم ملی، پل آرتل و ارگ ریاست جمهوری به کار رفته اند، توسط سنگتراشان چهلستون تهیه شده اند که نامدارترین سنگتراش این قریه کاکا جبار بود. در مورد کاکا جبار روایاتی وجود دارند که در اخیر این نوشته ذکر می‌شوند. گفته میشود که در زمان سلطنت امیر امان الله خان از کوه چهلستون تا دارالامان خط ریل تمدید شده بود که سنگ‌های تهیه شده توسط سنگتراشان ذریعه ریل به قصر در حال ساخت دارالامان انتقال میافت. به همین گونه نجاری، معماری، سنگ کنی، قصابی و خیاطی از حرفه‌های قدیمی ساکنان چهلستون بودند.

حالا سنگتراشی در حال فراموش شدن قرار دارد اما نجاری، معماری، رنگمالی و باغداری هنوز هم از حرفه‌های تعدادی از اهالی منطقه شمرده میشوند. همچنان با ترویج تعلیم و تحصیل، تعداد زیادی از مردم منطقه به امور دفتری و کار در ادارات دولتی و خصوصی مصروف شده اند. به همین گونه حرفه‌های جدیدی مانند فلزکاری، قالب بندی، نل دوانی، چاه کنی (ذریعه کوبه)، مستری گری (ترمیم سامان آلات برقی، موتر، ترمیم موبایل و کمپیوتر ...) رواج یافته اند.

عده بی از اهالی چهلستون موترهای لاری (زیل روسی) دارند که جهت سنگ کشی و انتقال ریگ، خاک، خشت و سایر مواد تعمیراتی به کار می‌روند.

سنگ، ریگ و جغل یک منبع مهم عایداتی تعدادی از مردم منطقه است. از گذشته‌های دور بعضی خانواده‌ها مصروف جدا کردن و خورد کردن سنگ‌های کوه چهلستون به وسیله سُرنگ پرانی، جبل و مارتول بوده اند و تا حال به این کار ادامه می‌دهند. در این آواخر، در قسمت شمالی کوه چهلستون دستگاه کرشر بزرگی نصب شده است که روزانه صدها تُن ریگ و جغل تولید می‌کند. دشت پدوله که در حقیقت دامنه غربی کوه چهلستون است، از ریگ مخلوط با جغل‌های میده تشکیل شده است و این در حقیقت نشان دهنده تحول کوه به سنگریزه و ریگ به اثر عوامل فزیک می‌باشد، در بازسازی دیوارهای باغ چهلستون از همین ریگ استفاده شده است. همچنان در مسیر و کنار دریای کابل کان‌های ریگ دریایی وجود دارد که برخی مردم به فروش آن مصروف اند.

در گذشته شالی کاری تا حدی زیاد بود که وقتی امیر امان الله خان قصر دارالامان را می‌ساخت، مردم منطقه را از کشت شالی منع کرد تا از شر پشه‌ها در امان باشد. در پهلوی زمین‌های زراعتی، باغ‌های فراوانی در چهلستون وجود

داشت که سیب نازک بدن، سیب جوس، ناک، بهی، زرد آلو، شفتالو، انگور و آلو بخارا از محصولات آن بودند. اما حالا به علت خشکسالی‌های پیهم، باغداری کم رنگ شده است.

پرورش گل از سال‌های زیادی به این سو شغل عده‌یی از اهالی چهلستون بوده است. تعدادی از مردم چهلستون در خانه‌های شان گلخانه‌های کوچکی دارند و بعضی‌ها از درک پرورش و فروش گل، عاید خوبی به دست می‌آورند. گل بازان چهلستون هم گل‌ها را در گلدان‌ها برای منازل و دفاتر به فروش می‌رسانند و هم دسته‌ها و شاخه‌های گل را به کوچه گل فروشی شهر نو برده بالای دوکانداران می‌فروشند.

در گذشته، بعضی خانم‌های منطقه نیز با گلدوزی، خامک دوزی و خیاطی در خانه‌های شان، به اقتصاد خانواده کمک می‌کردند. به همین گونه برخی زنان از طریق پرورش مرغ و فروش تخم مرغ عایدی کمایی می‌کردند. اما فعلاً که رسم و رواج تغییر کرده است و ماشین‌های گلدوزی روی کار شده اند، هنر دست دوزی تقریباً از بین رفته است.

برخی خانواده‌ها در پهلوهای کارهای رسمی و غیررسمی، به مالداري نیز می‌پردازند و از طریق فروش لبنیات امرار معاش می‌کنند. تعداد کمی مردم هم مصروف زراعت اند. به همین گونه ساختن چک، گلدان، بلول، نل و پلچک‌های سمندی حرفه‌یی است که تعدادی از مردم به آن مشغول اند.

محمد امین، یکی از اهالی چهلستون که در کشور جرمنی زندگی می‌کند، سه سال قبل به منطقه آمده برای بهبود وضع اقتصادی مردم منطقه سرمایه‌گذاری کرده است. وی یک فارم زراعتی، یک فارم مرغداری و یک کارخانه ذوب چدن اعمار کرده است. این فارم زراعتی با پوشش پلاستیک در مساحت ۱۶ جریب زمین ساخته شده است که در آن بادرنگ کشت می‌شود. تخم بادرنگ از کشور هالند خریداری می‌شود که هر عدد تخم آن ۳۷ افغانی تمام می‌شود. وقتی تخم کاشته شد، تا مدت هفت ماه پیهم حاصل می‌دهد و در روزهای گرم هر روز چیده می‌شود که حاصل آن روزانه ۵،۳ تُن می‌باشد اما وقتی هوا به اندازه کافی گرم نباشد، در هر سه روز یکبار حاصل گرفته می‌شود. آبیاری فارم به سیستم قطره‌یی صورت می‌گیرد. ۳۲ نفر کارگر در این فارم کار می‌کنند. فارم مرغداری صرف مرغ گوشتی پرورش می‌دهد که دارای ده هزار مرغ است. چوچه مرغ‌ها از پاکستان وارد شده، در ظرف چهل روز برای فروش آماده می‌شود. در این فارم ۵ نفر مصروف کار هستند. به همین گونه فابریکه ذوب چدن برای ۱۰ نفر کارگر زمینه کار را فراهم کرده است. در این فابریکه چدن کهنه ذوب شده، از آن بخاری، منقل، و داش‌گازی ساخته می‌شود. این شخص در حدود ۶۰۰-۷۰۰ هزار دالر سرمایه‌گذاری کرده است. (مصاحبه با محترم امین‌الله مالک فارم، فابریکه و کلب)

به همین گونه یک کارخانه کوچک خصوصی تولید مکرونی از مدت نه سال به این سو در چهلستون فعالیت دارد که ۱۰ نفر در آن کار می‌کنند و به سرمایه یک و نیم میلیون افغانی ساخته شده است. میزان تولید آن بسته به تقاضای بازار بوده و مالک آن از وضعیت خراب فروشات به علت موجودیت محصولات خارجی در بازار شکایت دارد. (مصاحبه با حسین احمدی مالک کارخانه)

خدمات مخابراتی

در چهلستون تمام شبکه‌های مخابراتی بزرگ کشور فعال اند، به همین گونه اینترنت تری جی. اما شبکه فایبر نوری و تلفون‌های لین دار صرف به دو طرف سرک پخته محدود بوده، در قسمت‌های جنوبی چهلستون تمدید نه شده است. در این منطقه هیچ پسته‌خانه وجود ندارد.

ترانسپورت

سرک عمومی چهلستون قیرریزی شده، از دهن باغ چهلستون تا پل آرتل دو خطه بوده و از دهن باغ تا دارالامان در یک خط، به همین گونه از دهن باغ یک سرک پخته از شرق باغ چهلستون تا زیر کوتل ادامه داشته، بعد از آن جاده کم عرض کانکریتی از بالای کوتل گذشته، در بین کوچه بالا ده به پیش می‌رود. از حصه دوراهی که سرک چهلستون به طرف ده دانا دور می‌خورد، یک سرک خامه در پهلو دیوار غربی باغ چهلستون به سمت جنوب کشیده شده، در حصه قلعه نه برجه به دو شاخه تقسیم می‌شود. یکی به طرف راست از مقابل قلعه نه برجه به طرف قلعه فتوح و ریشخور رفته، دیگری به طرف چپ به دشت پدوله، خیرآباد و بالاخره چهار آسیاب منتهی می‌شود.

در گذشته‌ها گادی یگانه وسیله نقلیه بود اما حالا انواع موترها در این جاده رفت و آمد دارند. شهرداری کابل از چندین سال به این سو پلان دارد تا این جاده خامه را کلانتر ساخته تا دشت پدوله امتداد دهد، اما مردم حاضر به استملاک منازل و زمین‌های شان توسط دولت نیستند.

سنگ کشان تا قسمت‌های وسط کوه راه‌های موتر رو ساخته اند تا به کان‌های سنگ تعمیراتی رفت و آمد کرده بتوانند.

در گذشته کوه چهلستون محل بود و باش شغال، روباه و گرگ بود. در زمستان‌های سخت بعضاً گرگ‌ها و شغال‌های گرسنه تا قریه چهلستون پایین می‌آمدند اما از مدت بیست سال به این طرف کسی این حیوانات را ندیده است. جنگ‌های داخلی، ماین‌گذاری در اکثر نقاط کوه و دامنه‌های آن، خشکسالی و افزایش نفوس که سبب شده است تا قسمت‌های بالاتر کوه مردم خانه بسازند، از عوامل ناپدید شدن این جانوران شمرده می‌شود. بعضی خزندگان مانند مار، گژدم، چلیپاسه، و غن‌دل هنوز هم در این منطقه وجود دارد، به خصوص در دامنه کوه نزدیک قبرستان‌ها. جوئنده گان چون موش و موش‌خرما در مناطقی که هنوز هم زراعت در آن ادامه دارد، بیشتر دیده می‌شوند. در چهلستون بعضی پرندگان وحشی مانند بلبلک سنگ شکن، کبوترهای صحرائی، کبک، اوتوتک، اکه، موسیچه، قمری، گنجشک، و غچی وجود دارد. در گذشته زاغ نیز به وفرت دیده می‌شد، اما در سال‌های اخیر به ندرت به این جا می‌آید.

باقی دارد